

1908
April-Maj

SOLSTRÅLEN

Pris
5 öre

SAGOSTUNDSBARNENS TIDNING

Arbetets sonsöner.

Ett 1:sta maj-minne.

Genom parkens öppna grindar
längs allé av gröna lindar
demonstranters tåg sig vindar
fram i täta, slutna led.
Muntert folk i helgdagskläder,
solskensglans och vårdagsväder
är en syn, som sinnet gläder.
Dock, pedanten klandrar vred:
»barnen demonstrera med!»

Står jag tyst och överväger.
Varför icke? — sist jag säger.
Barnet framför andra äger
rätt att demonstrera här.
Gråhårsman med grova nävar,
du som främst i ledet strävar,
i ditt inre tanken bävar:
ej för mig jag fanan bär;
barnens framtid hoppet är.

Och när rätt jag eftertänker,
än en mening barnet skänker
med sin blick, som muntert blänker
mellan allvarsamma led;
pappan arm i arm med gumman,
parvlar små, som följa trumman,
ge mig denna huvudsumman:
låten barnen komma med;
de betyda: krig — i fred.

Därför fram, du parvel lilla,
traska på och le blott stilla,
om pedanten tager illa,
att din rättning går på slarv.
Du har kompetensen inne,
där du går med muntert sinne,
blott du städse har i minne:
efter år och tidevarv
taga barnen fädrens arv.

Kal Kalson.

De gamla djuren.

Det var en gång för många, många år sedan.
Det var i de varma länderna, där solen skiner
starkare än här, där regnet faller ymnigare och
där alla djur och växter trivas bättre, därför att
vintern inte hämmar deras utveckling.

Skogen var full av liv.

Flugorna surrade, sparven åt flugorna och
höken åt sparven. Bina sökte efter honung i
blommorna; lejonet röt och fåglarna sjöngo, bäcken
porlade och gräset växte. Träden susade, under
det att deras rötter sögo must ur jorden. Blom-
morna doftade och lyste.

Med ens blev det så underligt tyst.

Det var, som om alla höllo andan och endast
lyssnade och stirrade. Suset i träden upphörde.
Violen vaknade ur sina drömmar och tittade för-
undrad upp. Lejonet reste på huvudet och blev
stående med den ena tassens upplyft. Hjorten
slutade upp att äta, örnen vilade på sina vingar
högt uppe i luften, den lilla musen sprang fram
ur sitt hål och spetsade öronen.

Där kom gående i skogen två varelser, som
voro olika alla andra och som ingen någonsin
förr hade sett.

De gingo upprätt. Deras panna var hög, deras
ögon betvingande. De höllo varandra i handen
och sågo sig omkring, som om de inte visste,
var de voro.

»Vad i all världen är det?» sade lejonet.

»Det är djur», sade hjorten. »De kunna ju
gå. Men de gå på ett besynnerligt sätt. Varför
springa de inte på alla fyra; de ha ju fyra ben?
Då skulle de komma fortare fram.»

»Åh», invände ormen. »Jag har inga ben alls,
och jag gör dock en ganska god fart, tycker jag.»

»Jag tror inte, att det är djur», sade näkter-
galen. »De ha ju inga fjädrar och intet hår heller,
utom den lilla smulan på huvudet.»

»Fjäll kan väl också duga», menade gäddan,
som stack upp huvudet ur ån.

»Somliga måste reda sig med bara skinnet»,
tillade dagmasken saktmodigt.

»De ha ingen svans», anmärkte musen. »Det
kan aldrig vara djur.»

»Jag har inte heller någon svans», inföll paddan.
»Och det är väl ingen, som kan bestrida, att
jag är ett djur.»

»Se . . . se bara», sade lejonet. »Nu tar den ena av dem upp en sten med sin framtass . . . det skulle jag inte kunna göra.»

»Men det kan jag», svarade orangutangen. »Det är då ingen konst. För resten kan jag lätt stilla er nyfikenhet. De där två figurerna äro mycket riktigt djur. De äro man och kvinna, heta Tvåben och äro avlägset släkt med mig.»

»Jaså», sade lejonet. »Hur kommer det sig, att de inte ha någon pels?»

»De ha väl nött ut den», föreslog orangutangen.

»Varför går du inte fram och hälsar på dem?» frågade lejonet.

»Jag känner dem inte», sade orangutangen. »Och jag står inte alls efter att ha något med dem att göra. Jag har endast hört talas om dem . . . de äro en sorts mycket simpla, avsigkomna apor, förstår ni. Jag ska gärna ge dem en apelsin emellanåt, men jag vill inte på minsta sätt ansvara för dem.»

»De se ganska läckra ut», förklarade lejonet. »Jag har god lust att pröva på hur de smaka.»

»Gärna för mig», sade orangutangen. »De komma aldrig att göra familjen heder, och det tar nog förr eller senare ett ömkligt slut med dem.»

Lejonet gick emot dem, där de kommo gående, men då han stod mitt framför dem, förlorade han plötsligt modet. Han kunde inte själv förstå orsaken, ty annars fanns det ingenting i skogen, som han var rädd för. Men de två nya djuren hade sådana underliga ögon, och de gingo så frimodigt sin väg fram, att han förmodade, att de måste ha en eller annan hemlig makt som han inte kunde se. Deras tänder var det ingenting bevänt med, och deras klor var det inte ens värt att tala om. Men något måtte det vara.

Så gick han ur vägen för dem med sänkt huvud.

»Varför åt du dem inte?» frågade lejoninnan.

»Jag var inte hungrig», försäkrade han.

Han lade sig till vila i det höga gräset och låtsades, som om han alls inte längre tänkte på dem. De andra djuren gjorde på samma sätt som lejonet, som var den förnämste. Men ingen av dem gjorde det på allvar. All deras uppmärksamhet var helt upptagen av de nya djuren.

Emellertid fortsatte Tvåben och hans hustru sin väg fram, och ju längre de gingo, desto mera förundrade de sig över jordens härlighet. De hade ingen aning om den uppmärksamhet, de väckte, och sågo ej, huru alla djuren i hemlighet följde dem i spåren. Var helst de gingo fram, lutade träden tillsammans sina huvuden och viskade. Fåglarna följde dem i luften över deras huvuden, ur varenda buske stirrade häpna ögon på dem.

»Här ska vi slå oss ned», föreslog Tvåben och pekade på en härlig äng, där en å rann fram mellan blommor och gräs.

»Nej, härl!» ropade hans hustru och sprang in i skogen bredvid, där skuggan låg djup under träden och mossan var tät och mjuk.

»Så underlig deras röst är», sade näktergalen. »De ha flera toner än jag.»

»Om de inte voro så stora, skulle jag råda dem att bygga bo bredvid mig i säven», sade rörsångaren.

Så gingo de två nya djuren vidare och vart nytt ställe, de kommo till syntes dem vackrare än det de sist lämnat, och de kunde ej besluta sig för, var de skulle inrätta sin bostad. Då mötte de hunden. Han haltade mycket, ty han hade skurit sin tass på en vass sten. Han ville springa ur vägen för dem men kunde det inte. Fru Tvåben tog fatt på honom och såg på den sårade tassan.

»Jag skall hjälpa dig, din stackare», sade hon. »Vänta bara litet . . . Jag skar mig själv härom dagen i foten och läkte den med några blad.»

Hunden märkte, att hon endast ville honom väl. Han stod stilla, under det att hon sprang in i skogsdungen efter blad. Tvåben klappade honom på ryggen och talade vänligt till honom. När hon kom tillbaka med bladen, lade hon dem på tassan och band ett strå omkring.

»Spring nu», sade hon. »I morgon är du bra.»

De gingo vidare, men hunden stannade kvar och såg efter dem och viftade med svansen. De andra djuren kommo fram ur buskar och snår.

»Du talade med de främmande . . . Vad sade de? . . . Hurudana voro de?» frågade de på en gång.

»De äro bättre än de andra djuren i skogen», svarade hunden. »De botade min tass och klappade mig. Det ska jag aldrig glömma.»

»De ha botat hundens tass . . . de ha klappat hunden . . .»

Det gick från mun till mun i skogen. Träden viskade det till varandra, blommorna logo och nickade, fyrfotingarna sprungo runt med historien, och näktergalen satte den på vers. De nya djuren gingo vidare och tänkte ej mera på hunden.

Till slut blevo de trötta och satte sig ned. De böjde sig över källan för att dricka, och de logo åt sina egna bilder i vattnet. De plockade saftiga frukter av träden och åto dem. Då rolen gick ned, lade de sig till vila i gräset och somnade med armarna om varandras hals. Ett stycke därifrån låg hunden, som hade följt efter dem. Huvudet vilade på framtassarna, och han lämnade dem icke ur sikte.

»Buh!» sade kon.

»Böh!» sade månen. »Vad glör du efter?»

»Jag ser på de där båda, som ligga där och sova», svarade kon. »Känner du dem?»

»Jag tror, att jag haft något liknande krälände på mig någon gång för många, många herrans år tillbaka», sade månen. »Men jag är inte säker på det. Mitt minne har blivit ganska dåligt på de sista hundra tusen åren. Det är nått och jämt, att jag kan hålla tankarna tillsammans till min himlavandring.»

»Ja, jag är inte heller stark i att tänka», sade kon. »Men jag är rädd.»

»För de där?» frågade månen.

»Jag kan inte förklara det», sade kon. »Men jag kan inte föredra dem.»

»Trampa ihjäl dem då», rådde månen.

»Jag törs inte», sade kon. »Inte ensam. Men kanske jag kunde få med mig någon, som ville hjälpa mig.»

»Du får reda dig själv», sade månen. »Jag bryr mig åtminstone inte om det.»

Den seglade i väg. Kon stod kvar och idieslade och tänkte men kom inte till något beslut.

»Sova de?» frågade fåret och stack fram sin långa nos bredvid kon.

Och plötsligt fick hela ängen liv.

Alla djuren voro där. De hade följt de två på deras vandring. Där voro både de, som sova om dagen och jaga om natten, och de, som äro framme, då solen skiner. Ingen tänkte mera på arbete eller vila. Ingen tänkte på att göra den andra förtret. Lejon och hjort, ulv och får, katt och råtta, häst och ko och många fler stodo sida vid sida i gräset. Örnen satt i toppen av ett träd mitt ibland skogens alla småfåglar. Orangutangen satt på en av de nedersta grenarna och åt en apelsin. Hönan stod på en tuva bredvid räven, anden och gåsen lågo i bäcken och sträckte fram sina halsar.

»Låt oss överlägga om saken, eftersom vi äro här allesammans», sade lejonet.

»Är du mätt?» frågade kon.

»Visst är jag mätt», svarade lejonet. »I natt hålla vi fred och vänskap.»

»Då föreslår jag, att vi strax och utan vidare prat slå ihjäl de båda främmande djuren», sade kon.

»Vad i all världen kommer det åt dig?» utbrast lejonet. »Du är ju annars ett fredligt djur, som går lungt och betar och sköter ditt och inte gör en katt förnär! Hur kommer det sig, att du helt plötsligt har blivit så blodtörstig?»

»Jag kan inte förklara det», sade kon. »Men jag har en bestämd förnimmelse av att vi böra slå ihjäl de där så fort som möjligt. Det följer olycka med dem. De äro onda. Om ni inte följer mitt råd, ska ni få se, att ni kommer att ångra er allesammans.»

»Jag säger detsamma som kon», sade hästen.

»Bit ihjäl dem, sparka dem till döds, ju förr desto hellre.»

»Slå ihjäl dem! Slå ihjäl dem!» ropade fåret och geten och hjorten i munnen på varandra.

»Gör det! Gör det!» skreko anden och gåsen och hönan.

»Aldrig i mitt liv har jag hört på maken», sade lejonet och såg sig förundrad omkring i hopen. »Det är de allra fredligaste och fegaste djuren i skogen, som stå efter de främmandes liv. Vad ha de gjort er? Vad är ni rädda för?»

»Ja, jag kan likaså litet förklara det som kon», sade hästen. »Men jag känner på mig, att de äro farliga. Det känns så besynnerligt i min länd och mina ben.»

»Jag känner det, som om skinnet bleve flätt av mig, när jag tänker på de båda», sade kon. »Det sitter som tänder i mitt kött. Det drar och sliter i mitt juver.»

»Jag fryser, som om all min ull voro avklippt», sade fåret.

»Jag känner mig, som om jag bleve stekt över elden och uppåten», sade gåsen.

»Jag med! Jag med!» skreko anden och hönan.

»Det är högst besynnerligt», sade lejonet.

»Aldrig har jag hört maken förr, och jag förstår alls inte edra förnimmelser. Vad kan de främmande göra er? Nakna gå de omkring ibland oss, förtära ett äpple eller en apelsin och göra inte det minsta ont. De gå på två stackars ben, och ni har fyra, så att ni kan springa ifrån dem som ingenting. Horn har ni och klövar och tänder ... Vad är ni rädda för?»

»Du kommer att ångra det», sade kon. »De nya djuren kommer att fördärva oss alla. Faran hotar dig lika såväl som oss andra.»

»Jag vet inte av någon fara och känner inte till någon fruktan», sade lejonet stolt. »Men finns det verkligen ingen av er, som vill ta de främmande i försvar?»

»Om de inte hörde till slakten, skulle jag gärna göra det», sade orangutangen. »Men det ser illa ut att ta sig an sina egna. Låt dem gå, tills de omkomma av sig själva. De äro alldeles oskadliga.»

»Om ingen annan så vill jag tala för dem», sade hunden. »Min tass är redan i det närmaste bra, och jag tror, att de äro klokare än vi alla tillsammans. Aldrig i min tid skall jag glömma, vad de ha gjort för mig.»

»Det var rätt, kusin», sade lejonet. »Du är en bra karl, och man märker, att du är av god familj. Jag tror inte att de där Tvåbens äro farliga, och jag ämnar inte göra dem något ont. Bevars väl ... om jag möter dem en dag, när jag är hungrig, så äter jag upp dem. Det är en självklar sak. Hungern är var mans herre. Men

i natt är jag mätt, och nu går jag hem för att sova. Godnatt med er allesammans.»

Sedan var det ingen, som sade något mera. Tysta, som de hade kommit, gingo djuren sin väg. Natten skred framåt, och dagen bräckte i öster.

Då kommo plötsligt kon och hästen och fåret och geten galopperande över ängen. Efter dem kommo gåsen och anden och hönan springande så fort de kunde. Kon gick i spetsen och rusade med sänkta horn mot den plats, där de främmande sovo.

Men i detsamma sprang hunden upp med ett ursinnigt skall. De två nya djuren vaknade och rusade upp. Och såsom de stodo där, höga och raka med sina vita lemmar och mäktiga ögon mitt i solskenet, ingåvo de de gamla djuren bävan och förskräckelse, och de sprungo tillbaka samma väg, som de kommit.

»Tack, min vän», sade Tvåben och klappade hunden.

Fru Tvåben såg på hans sjuka tass och talade till honom med sin vackra röst. Hunden slickade glatt deras händer.

Därpå badade de nya djuren i ån, och sedan klättrade Tvåben upp i ett äppelträd för att skaffa frukost åt sig och sin hustru.

I trädet satt orangutangen och gnagde på en frukt.

»Bort med dig!» ropade Tvåben och hötte åt honom. »Det här trädet är mitt, så mycket du vet det. Du understår dig inte att röra så mycket som ett äpple.»

»Bevare mig väl!» sade orangutangen. »Vad är det för en ton, du talar i? Och jag, som försvarade dig i natt, när alla de andra djuren ville slå ihjäl dig.»

»Bort med dig, otäcka apal!» skrek Tvåben. Han bröt en gren av trädet och gav orangutangen ett par ordentliga rapp, så att han tju-tande sprang in i skogen.

(»Tvåben.»)

Carl Ewald.

Skomakaren.

Kors, en sådan sommardag, å kors, ett sådant väder!

Genom öppna fönstret solen skiner på mitt läder.

Skiner hett på vägens damm och dalens gröna backar,

bränner vandringsmännens nackar, så att svetten lackar.

Lyser grannt på hönsens skock, som går på garn och hackar,

tittar in i kammarn, där jag pliggar, syr och klackar.

Vandringsman, har du gått håll på dina stora stövlar,

här finns en som laga kan, vad tiden tär och skövlar.

Plöjare, har jorden slitit dina skor i smulor, här finns bot och här finns nya tjocka starka sulor.

Hustru, har du tofflorna nött ut, som hustrur bruka,

ett par andra ska' jag ge dig, röda, varma, mjuka.

Ungmö, jag har skinn av getter — hoppa över stättal —

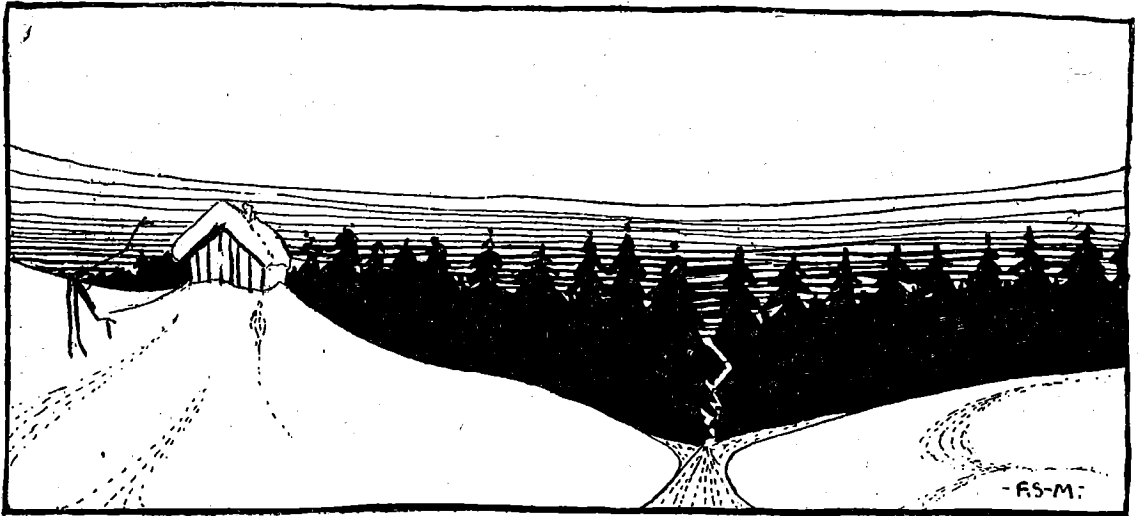
skor att dansa i jag gör dig, tunna, fina, lätta.

Pjäxor utav älg och ren, som över fjällen skrida, gör jag eder, ynglingar, som raskt på skidor glida!

Eriluftssjäl, som svarta tränga bojor ej kan lida, jag har luftiga sandaler, svala, sköna, vida.

Kors en sådan sommar! Alla gå med fötter bara. Dålig tid för mig — men strunt, just så ska' sommarn vara!

Karl-Erik Forsslund.

Huset i skogen.

Mitt i den mörkaste delen av skogen bodde vedhuggaren med sin familj. Stugan stod där inklämd mellan stora träd och små buskar. Bristfällig var den på alla vis. Taket var vingt och snett, dörren utan lås, det ena fönstret vid stugans långsida saknade glas. Om sommaren regnade det in, om hösten blåste vinden tvärs igenom, om vintern hopade sin snön runt kring stugan och hotade begrava den och om våren, då allt började smälta, var det nästan värst, ty då steg vattnet in i stugan och ville knappt rinna bort. I den stugan har Välmågan aldrig hälsat på. *Han* tyckes ha förirrat sig i den väldiga skogen eller också fastnat i de många, vilda snåren, som växa runt om den lilla stugan. Likväl var den fattiga vedhuggarfamiljen rikare än mången annan, ty förnöjsamhet och glatt sinne tycktes ha bosatt sig där.

Varje morgon begav sig vedhuggaren ut i skogen för att fälla träd, varje kväll återvände han hem och hälsades alltid välkommen med skratt och glada sånger av barnen. Den äldste bland barnen hette Johan och var tolv år gammal. Jag vill nu berätta vad som hände honom en varm sommardag, då han givit sig i väg för att utträtta ett ärende åt sin mor.

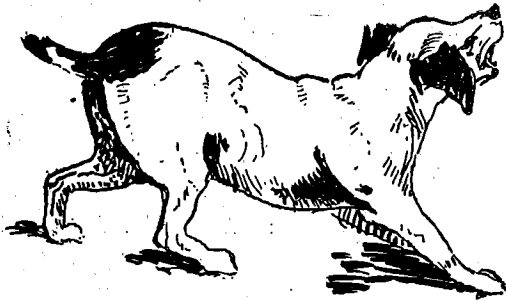
Han var redan ett gott stycke in i skogen, då han kom till ett ställe, där han aldrig förr varit. Träden stodo ej så tätt och voro ej så knotiga som annars, utan raka och smärta. Det vackraste av allt tyckte likväl Johan, att blommorna var. Där fanns röda blommor, vita, gröna och gula, kort sagt, där fanns blommor i alla möj-

liga storlekar och färger. Somliga voro större än honom själv, andra åter voro så små, att han knappt kunde se dem. Snart försökte han att fånga de små fjärilarna, som flögo från blomma till blomma. Johan hade ett svårt och mycket fult fel. Han brukade nämligen fånga fåglar och andra smådjur, för att sedan plåga dem på alla sätt. Det var icke långt ifrån, att han fått fatt i en liten fjäril och i iveren hörde han icke huru någon ropade åt honom: »Akta dig! Akta dig!» Då stod plötsligt en gestalt framför honom av underbar skönhet. Hon var helt och hållet överhöjd med blommor, hennes ögon lyste som två stjärnor lysa en klar vinternatt. Det var det godas fé. Hon härskade över allt gott och ädelt. Därför tyckte hon ej om onda elaka människor. Då hon kom satte sig alla fåglar och fjärilar på hennes huvud och axlar; även blommorna tycktes nicka åt henne. Allt var uppfyllt av glädje, då hon närmade sig, endast Johan såg full av förvåning på henne. Med mild och behaglig röst tilltalade hon honom och frågade varför han kommit in i hennes trädgård. Där fanns endast plats för snälla barn, alla elaka fingo stanna utanför. Kanske han nu igen ville plåga hennes små djur? »Men nu skola vi hålla dom och rannsaking med dig. Nu skall du dömas för alla de odygder, du begått. I tur och ordning skola dina anklagare yttra sig; först må den, som du plågat mest, träda fram», sade hon.

Då såg man en katt närma sig. Johan igenkände till sin förskräckelse den gamla grå katten, som de hade hemma i stugan.

Den gamla katten sade: »Mig har han plågat mest. Otaliga gånger har han ryckt mig i svansen. När jag legat och sovit på en stol, har han dragit undan stolen, så att jag fallit till golvet och slagit mig. När jag legat framför brasan och värmt mig, har han plötsligt slagit iskallt vatten över mig. Många gånger har han också stängt mig inne då jag velat gå ut i solskenet och sola mig».

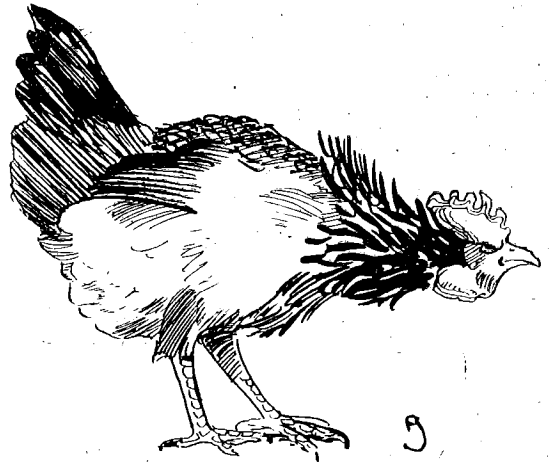
Nu tystnade katten och drog sig tillbaka. Den goda fén såg på Johan med en lång, underlig blick. Johan sänkte sina ögon mot marken och kände sig skamsen. Han undrade över vem som sedan skulle komma fram och anklaga honom. Han försökte draga sig till minnes vad han gjorde sist. Men allt var ett virrvarr och han kunde icke reda ut sina tankar. Han visste icke, att han själv var så elak, han blev alldeles röd av skam och började nästan gråta. Även fén såg sorgsen ut, hon visste, att Johan i dag skulle få höra, vilka elaka saker han begått. Hon såg sig omkring bland alla djuren för att uppmana någon att träda fram och börja sin anklagelse. Då en stund förgått under djup tystnad lufsade den gamle gårdshunden Karo fram.

Han vände sig åt Johan, skällde ett par gånger med sin hesa och spuckna röst, tystnade ett slag för att draga andan och sade sedan: »Det sista han gjorde mig var att locka mig in i en bikupa. Den var fall med bi, som överfölla mig och stucko mig, men de voro i sin rätt, ty jag störde dem; felet är Johans. Jag vill inte tala om den smärta, jag kände, då bien stucko. Med knapp nöd lyckades jag rädda livet. Kunde jag bara komma ihåg de otaliga gånger, han ryckt undan köttbenet för mig. Jag vill inte berätta om den gången, när han narrade mig ut i en damm och med en lång gren hindrade mig att komma i land, eller då han brukade binda mig med ett järnhalsband, som han sedan drog i av alla krafter; mitt huvud drogs nästan ur led. En gång, då jag låg och sov i det mjuka gräset, satte han fast en kardborre i min nos och» ... Sedan sade han blott: »vow, vow», vände helt om och linkade bort med huvudet på sned, de

långa öronen hängde rätt ned och svansen stod rakt upp i vädret.

Nu tyckte Johan, att han kunde försvära sig. Hans ögon stodo fulla av tårar, då han med låg men likväl hörbar stämma sade: »Det var blott på lek». »Min lille gosse», inföll nu fén, »lägg noga märke till, att det icke längre är lek, då någon annan skadas därav.»

En höna närmade sig nu med värdig hållning och lugna steg. Hon sade: »Bland mina korn har han lagt små stenar och narrat mig att taga dem; jord har han hållt i vattnet, som jag skulle dricka. Fjädrar har han ryckt ur kroppen på mig, stoppat mig i en säck och slängt mig hit och dit, tills jag blivit alldeles yr».

»Mina gelikar har han dragit i bitar för att därmed fånga fisk, som han sedan lät ligga på land och plågas i stället för att döda dem», sade en liten mask, som började ringla sig upp för fén's vita klänning.

Nu hoppade en tjock, ful groda fram. Hon öppnade sitt breda gap, fyllde det åtskilliga gånger med luft och kväste därpå fram följande: »Han har dragit mina fötter åtskilda och tvungit mig att hoppa längre stycken än jag var van vid. En gång sparkade han till mig och satte mig i ett högt träd, jag som endast trivs vid dikeskanter».

Då grodan slutat sitt tal ville de andra djuren rusa fram på en gång och berätta de lidanden, Johan åsamkat dem. Då höjde féen sin hand för att lugna dem och sade: »I tur och ordning skola ni komma fram. Tala ni alla på en gång hör man ingenting alls, meningen är ju, att det skall höras vad ni säga. Lugn och sansad skall man alltid vara och aldrig förivra sig. Ordning i allt. Då hon tystnat uppstod en förlägen stillhet bland djuren, som drogo sig några steg tillbaka. Det dröjde en god stund innan de åter vågade sig fram, men slutligen tog en liten ekorre mod till sig och närmade sig Johan. Ekorren plirade med sina små, lustiga ögon. Han såg ut att vilja stämma upp ett muntert skratt. Han satte sig på två ben och med de främre tassarna höll han ett par nötskal med vilka han lekte. Han släppte skalen, då han började tala: »Från mig rövade han hela mitt vinterförråd av nötter och jag var nära att ömkligen omkomma av svält».

En fågel flög nu fram. Hon hade stora vackra vingar, som skeno och blänkte i solljuset. Hon började sitt tal med en klagande sång. »Jag har lidit mest. Mitt bo har han sönderrivit, mina ägg har han sönderslagit och mina ungar, o, mina ungar! Det var en stilla aftonstund, jag satt i den högsta furutoppen, som fanns i skogen och sjöng av hela mitt hjärta. Jag gladde mig åt naturens stora skönhet. Solen skulle just gå ned, dess sista strålar hade nästan försvunnit bakom en kulle då han kom klättrande uppför trädet och i min åsyn, utan att jag kunde förhindra det, dödade han tre av mina käraste ungar. Mina ungar vill jag ha igen! Det var allt vad jag ägde, det var mig tusenfallt kärare än allt annat. Giv mig igen mina ungar!»

Då fågeln slutade genomlopp en rysning hela djurskaran. Att människan var så elak och kunde begå sådana brott, hade de ändå icke trott. Även den goda féens ögon fylldes av tårar. Hon bjöd tystnad och i det hon vände sig mot Johan sade hon: »Detta var den värsta gärning, du begått. Stor och stark är du själv, blyges du då ej över att skada en liten svag och värlös fågel? Själv är du fattig och bor i en stuga i skogen, ändå har du kunnat förstöra en liten fågels bo. Vad skulle du tycka om ifall någon rev ned ditt hus och slog ihjäl dina bröder och systrar? Du har begått det värsta brott på jor-

den genom att röva ungarna från en moder. Vet du då ej, att även djuren känna smärta? De äro lika fattiga som du och de ha även endast ett litet bo i skogen. Ändå har du kunnat göra dem skada!»

Johan vaknade vid att någon ruskade honom i armen. Då han gnuggat sig i ögonen, såg han sin fader stå där med yxan på axeln och skratta åt honom. Yrvaken gick han med fadern hemåt. När han kommit in i stugan, skändes han över att se på katten, som smeksamt strök sig mot hans ben. Han kunde ej glömma féens fråga: »Vet du ej, att även djuren känna smärta?»

M. K.

Maj-sång.

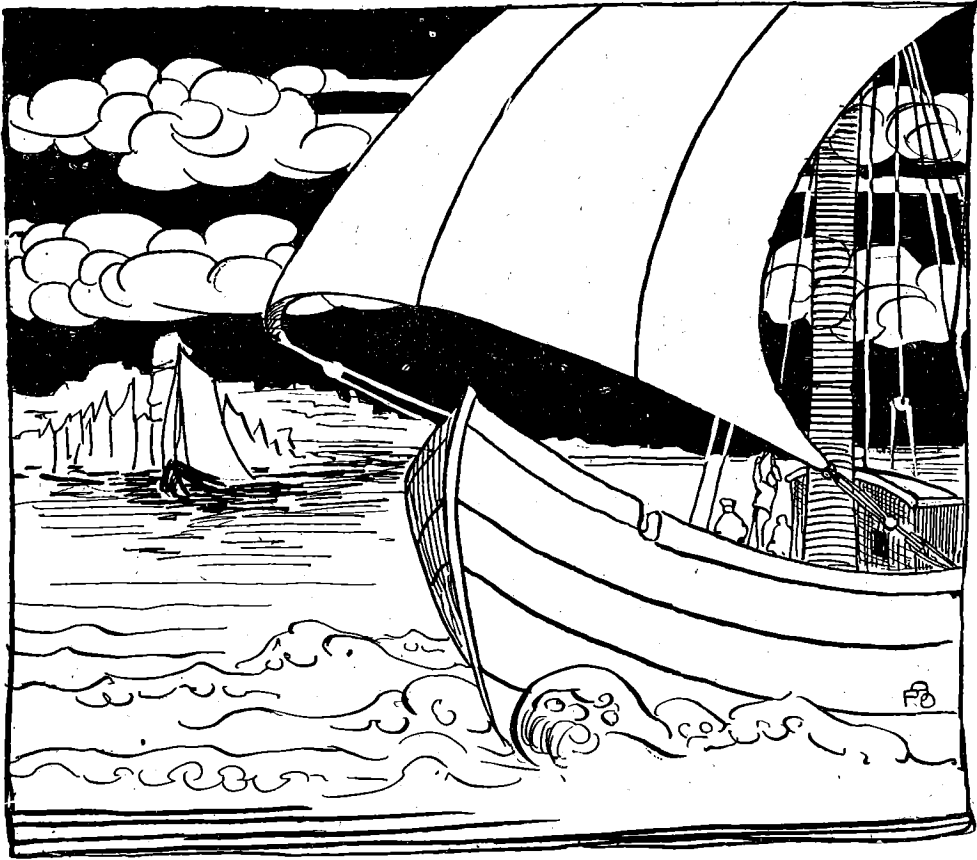
Klara morgon som skimmer sprider,
i ditt vänliga hägn oss tag!
Nu de kommit de vackra tider,
nu är barnens och solens dag.
Kom och lys våra vida slätter,
där violerna växer vilt,
se syrernas blå buketter
skiner vackert och luktar mildt!

Maj med vivor och vita sippor
och bäckar muntra, som pojcars språng
ge röda kinder åt alla flickor
och bruna ben åt pojcars stoj och bång!
Kom med vinden och kom med ljuset
i klara dagar kring blom och blad
driv oss alla dina barn ur huset
till sång och vandring och lek och bad.

För oss går far vid sin arbetsfara,
för vår skull mor går därhemma trött,
men än det dröjer, tills vi bli stora,
tills nya skorna riktigt ut vi nött.
Vi äro bara som blommor alla
vet ej ännu om liv och död,
hemmet skyddar för rägnen kalla,
mor ger kläder och far ger bröd.

Vi äro bara som unga träden,
vinden sveper kring knopp och blom,
vi är veka som nya säden —
blad och stängel, men kärnan tom.
Låt oss växa som blommor bara,
som vit syrén och som mild viol!
Vår lek och våra skratt skall friskt dig svara
som munter hälsning, milda, varma sol!

Birger Liljekrantz.

Matts, den lille kaptenen.

Under den gamla goda tiden fanns i en av Englands stora handelsstäder en sjökaptän, vars hustru dog en gång, då han var ute på långfärd, och lämnade efter sig en liten pojke, som hette Matts.

Kaptänen var mycket fästad vid sin son och gjorde allt för att giva honom en god uppfost-
ran; han satte honom i skola och inackorderade honom hos en av stadens finaste familjer. Men lille Matts var aldrig riktigt glad, utom då hans far var hemma, och en dag sade han till kaptänen: »Varför kan inte jag få följa med dig på sjön?» — »I sanning», svarade fadern, »du kan lika väl bliva sjöman som läskarl och jag äger själv ett stort fartyg, som jag vill lämna dig i arv då jag en gång dör.» Så var den saken avgjord, och Matts fick följa med på långtur. Han var en duktig pojke, som snart lärde sig allt, som hörde till sjömansyrket, men han var desslikes en snäll människa, som alltid var vänlig och hjälpsam mot besättningen, och på så sätt blev han snart alla de gamla sjömännens gunstling på sin faders stora skepp.

Då han seglat i fyra år med gamle kaptänen, dog fadern, då skeppet en gång var borta i främmande länder. Matts var då endast femton år gammal, men som han var en duktig sjöman tog han straxt kommandot på fartyget och de gamle sjömännen ställde sig gärna under hans befäl. — »Vår lille kaptän skall ha god lycka med sig!» sade de.

Straxt i början såg det emellertid mörkt ut för »lille kaptänen». Det blev stilltje under en hel månad, och dricksvattnet började taga slut. Då fick man på långt avstånd syn på en ö, och Matts lät sätta ut en av räddningsbåtarna och rodde med några man till det okända landet för att hämta färskt vatten.

Då de kommo fram fingo de på en klippa syn på en underlig jätte, som hade hela kroppen beklädd med tång. »Vem är du?» sporde Matts. »Jag är Rochman», sade jätten, »och du är den första människa, som någonsin kommit till mitt land; får jag följa med dig på ditt skepp?»

»Ja, det beror på det», sade Matts, »om du kan göra någon nytta, får du gärna följa med.» — »Ja, det skolen I få se, då jag kommer ombord», svarade Rochman och så fick han följa med.

Så fort jätten var kommen ombord, blåste det upp en gynnsam vind, och Matts blev nöjd med

sin nye besättningskarl. »Vill du ha någonting att äta eller dricka?» sade han till honom.

»Nej, jag kan leva utan mat och dryck», sade jätten, »vad lön jag vill ha, skall jag begära då resan är slut.»

Då de seglat några dagar mot norr, fingo de syn på en annan okänd ö.

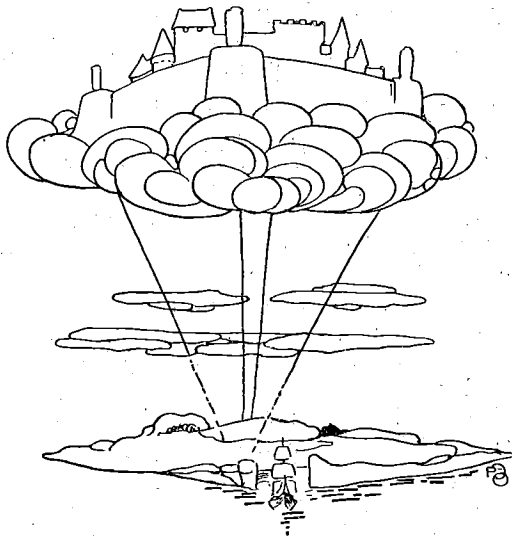
»Jag förmodar Ni ej har något emot att bli rik», sade Rochman. »Den ö, I se'n därborta, är Pärlnön; kasta ut hela lasten i havet, gå i land och fyll skeppet med äkta pärlor.» Matts kastade ankar utanför ön och begav sig i land med sitt folk och hade snart halva skeppet fyllt med äkta pärlor. Då syntes plötsligt en oräknelig skara av små dvärgar, som sköto med små vassa pilar mot sjöfolket. Men Rochman låg på däck och vakade över besättningen och blåste så häf-

tigt mot pilarna, att de flögo tillbaka mot dvärgarna och hela skaran fick fly inåt ön.

»Nu segla vi hem!» sade Matts.

»Nej, nu skolen I få se en annan ö», sade Rochman. Först ville ej sjömännen gå in härpå, ty alla längtade att komma hem, men Rochman hade en annan mening och vägrade att låta vinden blåsa, om de ej ville segla till den underbara ön, och så fick Matts giva efter för hans önskan.

De seglade nu under fyra veckors tid mot norr och kommo slutligen till en ö, som ej såg vidare besynnerlig ut, men uppe i luften ovanför densamma seglade ett skimrande slott på ett moln, fastkedjad vid ön med fyra långa kedjor av guld, och på slottets vallar sutto fyra väldiga, vita örnar på vakt.

»Där uppe håller örnkonungen havets prinsessa fångslad, och du måste nu hjälpa mig att befria henne!» sade Rochman till Matts, »ty jag älskar henne och vill hava henne till drottning.»

Matts styrde nu in i hamnen och kastade ankar. Men knappt hade ankaret blivit stjälpit i sjön förrän det slungades med våldsamt kraft upp i höjd med stormastens topp och en röst ur djupet sade: »Om du ännu en gång kastar något på min rygg, skall jag döda både dig och hela din besättning!» I samma ögonblick simmade en sjöjungfru upp på ytan. Då hon fick syn på Matts sade hon: »En annan gång då du kastar ankar, skall du först fråga, om det finnes någon sjöjungfru, du kan skada med ditt järnskräp, annars kan det gå dig illa.»

»Kära sjöjungfru», svarade Matts, »det var helt och hållet ett misstag.» »Misstag eller slarv, så skall jag förlåta dig», sade sjöjungfrun, »men vad vill du här?» — »Jag vill befria havets

prinsessa», svarade kaptenen. — »Det var en annan sak», genmälde sjöjungfrun, »då skall jag hjälpa dig så gott jag kan», och med det samma dök hon och kom upp med en hel ridarrustning förfärdigad av fiskfjäll. Matts tog denna på sig och började viget att klättra upp för en av de tjocka guldkedjorna. Så fort örnarna fingo syn på honom, började de att flyga runt omkring honom och försökte hacka honom, men de endast hackade sina näbbar slöa mot den hårda rustningen. Då Matts fått fotfäste på molnet, som på översidan var fast som marken, drog han sitt svärd och avlägsnade örnarnas huvuden. Han begav sig nu till slottsporten, men denna var låst. Matts var emellertid en duktig klättrare och äntrade snart över muren och kom så in i slottet, varest han fann prinsessan i en stor sal.

»Vad vill du mig, Rochman», utropade hon harmsen, »jag har ju en gång sagt dig, att jag lika lite vill gifta mig med dig som med örnkonungen!» — »Jag är ej Rochman» svarade Matts och tog av hjälmen, och då prinsessan fick se den vackre lille kaptenen, blev hon mycket glad och hälsade honom, som sin befriare.

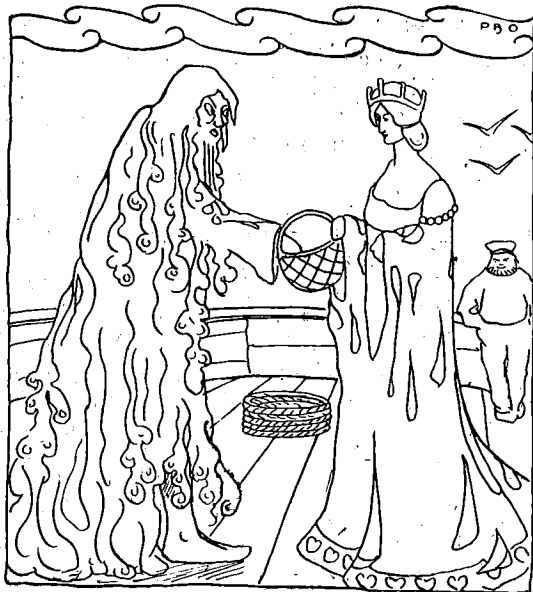
»Nere på mitt skepp sitter emellertid Rochman och väntar dig», svarade Matts. — »Åh, honom skola vi nog bli av med», sade prinsessan, »låt bara mig råda», och så började de båda klättra ned för guldkedjan.

Då de kommo ombord, låtsade prinsessan, att hon blev mycket glad över att se Rochman, men sade till honom: »Om du ej vill att vi alla skola komma i örnkonungens våld, så blås, att skeppet må gå fortast möjligt till människornas länder, ty där har ej örnkonungen någon makt». Det fanns då ingenting annat för Rochman att

göra än att lyda, ty han fruktade örnkungen, och så ställde han så till att skeppet gick för fulla segel mot Matts hemstad. Då prinsessan såg stadens torn sticka upp vid horisonten, föll hon Matts om halsen och kysste honom. Rochman förstod nu, att prinsessan älskade den unge kaptenen och ej honom, och sade: »Vad jag anade, har skett, men veten I ock vad det betyder att ta Rochman ombord?» — »Förvisso», sade prinsessan, »det betyder, att en människa på skeppet tillhör honom, men ej vilken. Vi skola därför kasta lott. På fartyget finnes 47 människor, och jag har här 47 papperslappar i en korg, 46 äro vita och en röd; var och en tager sin lapp, den som får den röde tillhör Rochman!» Så drogo de lott och den, som fick den röde var just Rochman själv. Han kunde då ingenting invända, utan fick nöja sig med utgången och hoppade i havet och simmade hem till sin ö. Matts uppnådde lyckligt sin fädernesstad, varest han firade sitt bröllop med prinsessan. Hela besättningen var med, och då

efterrätten serverades bestod denna helt enkelt av en stor vetebulle pr man. Men inne i vetebullen lågo de värdefullaste pärlor och diamanter. »I varje bulle», sade Matts, »ligger en fyratiofemtedel av vinsten från Pärön, och var och en av besättningen får sin del, ty vi ha alla, kaptän som manskap, lidit denna långa resas besvärigheter, och då mödorna varit de samma bör och vinsten vara densamma.»

Peter Franks dotter.

På Peter Franks tid, han som var en av de första i ätten och som omkom, då vårfloden sprängde dammarna och bröt lös över fälten, — på denne Franks tid var Västerby icke så stort som nu. På sin höjd födde det då fem kor och ett par oxar. Men i alla fall var Peter Franks gård den största i socknen, och eftersom gården var störst, så hade Peter Frank mest att säga i bygden. Som ju är sed än i dag. Ty det är så bekvämt för de rika, att deras vett räknas efter gårdarnas tunnland. Eljest skulle de ju ej så sällan få riskera, att de befunnos föga förstånd ha. Emellertid hörde Peter Frank till de rätt fällsynta människor, som äga både tunnland och vett. Över detta yvdes han inom sig själv, om han ock i det yttre såg enkel och ödmjuk ut. Ingen visste detta så väl som hans hustru, ty hon hade i många år sett Peter icke läsa något annat i bibeln än om David och Salomo. Att detta var ett bevis på sinnets stolthet visste hustrun. Men hon vågade icke öppet säga honom, att det för visso vore gudi behagligare, om han läste om Israels vandring i öknen eller om Job eller om profeten Jeremias. Blott när hon i hemlighet kom åt, lade hon bokmärket från David till Job, från Salomo till Jeremias. Men Peter Frank hittade dock alltid dit han ville, i bibeln.

* *

*

Denne Peter Frank och hans hustru hade en son och en dotter. Sonen hette Nils och var den Frank, som när han var kommen till åttio år och kyrkan i socknen brann, gjorde sig en kapp av sitt lieskaft och vandrade kring för att samla pengar till en ny kyrka. Nu var han bara gosse, då denna historia hände. Dottern var några år äldre än sonen. Hon var tjugu år omkring och hette Sigrid. Denna flicka hade liksom far ett styvt sinnelag, men som Peter Frank ansåg, att sådant ej hövdes kvinnorna utan blott männen, så tog han ofta mångt tag för att böja den unga vidjan. En dag vid skördetid, då skörde-

folk var hos Peter för att hjälpa till med säden, ville fadern lära sin dotter ödmjukhet, och därför befallde han henne att taga upp säd och binda efter en, som en gång suttit i häkte för stöld, en man som hette Henrik.

— Han passar åt dig, sade Peter Frank.

Blodet sprang upp i flickans ansikte, ty skymfen var hård.

— Aldrig! — kom hennes svar.

Men i samma ögonblick kom hon att se på honom, som mer än hon själv brännmärkts och led av dessa ord. Då böjde hon sig ned och band nekarna efter honom som suttit i häkte för stöld.

Medan hon så gick lutad efter hans skåra och band hans säd, kom hon att tänka på vad lidande denne man, som för långa år sedan straffats för den orätt han gjort, i hela sitt liv fick utstå, hur han måste känna alla blickar som piskslag och alla ord som svidande rapp. Och som hon gick där, lovade hon sig själv, att han icke skulle få räkna henne som en bland dem, vilka slagit honom utan hjärta och förskoning. Medan hon gick i hans skåra, tänkte hon så på, hur hon skulle kunna göra honom gott, utan att han förstod, att det var blott ett urskuldande.

När skördefolket ätit sin middagskost, var det sed, att männen vilade litet och att de då lade sina huvuden i kvinnornas knän, envar skördekarl i hennes som bundit hans neker. Så gjorde ock folket nu, men Henrik, han tjuven, gick bort och lade sig mot en tuva, ty hos honom ville aldrig någon av kvinnorna vara eller ha hans huvud i sitt knä. När nu flickan såg, att han gick bort från de andra att vila, gick hon en omväg efter honom, och när hon sett, att han somnat, satte hon sig hos honom och lyfte hans huvud upp i sitt knä. Då kom hon att betrakta hans panna och fann, att den var vacker och strök sakta över den med sin hand och torkade bort svetten. Hon betraktade sedan noggrant hans drag och menade, att de icke kunde vara en ond människas. Klarare och klarare såg hon för sig, hur det var de ostraffade människorna, dessa alla som kastade stenar, som voro de onda.

* *

*

När skörden hos Peter Frank var slut och folket skulle gå till sina gårdar och hem, gick dottern inför sin far och bad att få följa honom hon fått kär. Då gick ett moln över Peter Franks panna, ty detta hade han visserligen icke beräknat. Men han lät henne gå, ty han hade en gång sagt, att hon passade honom.

Fredrik Ström.

Hans storskrytare.

(Sutermeister.)

En konung hade en ung page, som man kallade Hans storskrytare, emedan han alltid lovade mycket och höll så litet.

Men det levde även vid hovet en skämtare, som ville förbättra Hans skorskrytare. Det tillgick på följande sätt:

En dag ville konungen gärna ha stekt fågel och sade till Hans: — Hans gå ut i skogen och skjut tio fåglar till mej.

Hans sade: — Inte blott tio utan hundra fåglar vill jag skjuta åt Er.

— Gott, sade kungen, är du så god skytt, så skjut hundra stycken åt mej; du skall få en thaler för varje.

Den gamle skämtaren hörde detta och gick före Hans ut i skogen. Han sökte upp den plats, där de flesta fåglarna funnos, och ropade till dem:

— Små fåglar, flyg bort. Hans storskrytare kommer till denna ort, för att skjuta hundra fåglar.

Då Hans kom ut i skogen, kunde han inte se en enda fågel, ty de hade gömt sig i sina bon. Och då han kom tillbaka till konungen med tomma fickor, kastades han i fängelse, där han fick sitta i hundra dagar, emedan han inte hållit sitt ord.

Men då han åter blivit fri, sade kungen en dag till honom: — Jag ville gärna ha fem fiskar till middag i dag.

Hans tänkte på sina hundra dagars fängelse; och lade litet band på sin tunga, och sade:

— Jag skall fånga femtio fiskar till Er i stället för fem.

— Om du är en så god fiskare, så fånga femtio stycken, du skall få en dukat för varje.

Skämtaren, som hade hört samtalet, gick ned till sjön och ropade till fiskarna:

— Små fiskar, simma bort. Hans storskrytare kommer till denna ort, för att fånga femtio fiskar.

Och då Hans kom ned till sjön, kunde han inte fånga en enda; de hade allesamman simmat över till motsatta stranden.

Då han åter kom hem med tomma fickor, lät kungen ånyo sätta honom i fängelse, men denna gång femtio dagar.

När de femtio dagarna voro gångna, sade kungen: — Jag skulle gärna vilja ha en hare till middag. Hans tänkte på fångelset och sade:

— Konung, jag skall åtminstone skjuta tio åt Er.

— Det är bra, sa kungen, om du är så duktig jägare, så skaffa mej tio; för varje skall du få en dublon.

Då gick skämtaren åter ut i skogen och ropade till hararna:

— Små harar, spring bort. Hans storskrytare kommer till denna ort, för att skjuta tio harar.

Då Hans kom ut i skogen, kunde han inte skjuta en enda på hela dagen, utan måste återvända med tomma fickor för tredje gången och då han kom hem kastades han ånyo i fängelse och måste nu sitta där i tio dagar.

Då han åter var fri, sade kungen: — Jag ville gärna ha en hjort för mitt bord.

Hans tänkte på allt det lidande, som hans skrymteri hade förorsakat honom och sade helt beskedligt: — Jag skall gå ut i skogen och se, om jag kan skjuta någon.

Och då han kom ut i skogen kunde han verkligen skjuta en, och glad och nöjd förde han den hem till kungen, som då han såg den sade: — Se, om man inte lovar något omöjligt, så är det lätt att vara ordhållig.

Skämtaren fnyste i sitt skägg, ty nu hade han uppnått, vad han ville: Hans hade vant sig av med att skryta.

Jonte.

Man kan prenumerera

på »Solstrålen» å varje poststation.

Pris pr $\frac{1}{4}$ år 85 öre; $\frac{1}{2}$ år 55 öre.